Les «Pallamos Islands» de l'Orinoco

Autor: Francesc Garrido i Costa
Data de publicació: 18-01-2011

Que els catalans van ser els descobridors d'Amèrica ho tenim molt clar a l'INH. Tant, que sempre estem esperant el següent "fòssil català" que confirmi, una altra vegada el que ja sabem. Una paraula nativa, una gravat perdut, el nom d'una au, una edificació retrobada o, com la darrera descoberta d'En Francesc Garrido, un topònim revelador. Benvinguts a les Illes Palamós de l'Orinoco.

Un bon dia se' m va acudir llegir una obra literària de caràcter històric que vaig trobar digitalitzada a Internet. Es tractava del llibre The Discovery of the Large, Rich, and Beautiful Empire of Guiana, escrita per En Walter Raleigh al 1595, que descriu una expedició que va fer el mateix autor cercant el mític "Dorado".

La versió que ens arriba digitalitzada (STANFORD-UNIVERSITY-LIBRARY) és una reproducció d'en Robert Hermann de l'edició del 1596, impresa al 1848, sense cap alteració en l'antiga ortografia, llevat d'algun error evident. La història oficial diu que En Walter Raleigh va ser governador, membre del parlament, navegant, pirata, escriptor, poeta, estava ben relacionat amb de la reina Isabel d'Anglaterra, va lluitar contra l'Armada Invencible i, finalment, va ser escapçat a Whitehall al 1618.Una de les coses que em va cridar l'atenció d'aquesta obra és que s'hi esmenten unes illes anomenades "Pallamos islands".S'esmenten d'aquesta manera:

De seguida vaig entendre que "Pallamos" era "Palamós". Per tant, això volia dir que al delta de l'Orinoco hi havia hagut unes illes anomenades Palamós; o, si més no, un territori dit Palamós.Vaig pensar que fóra bo comprovar si els anglesos havien identificat alguna vegada el Palamós català de l'Empordà com a "Pallamos" (amb dues eles). Efectivament, cercant per la xarxa vaig topar amb una pàgina que porta per títol "British history on line" "A collection of the State Papers of John Thurloe, volume 4", que corroborava el fet de tot en totes.La col·lecció consisteix en una publicació d'antics secrets d'Estat. En aquest cas, secrets d'Estat del 1655. La carta parla d'un setge a Palamós. Diu:

From: 'State Papers, 1655: October (1 of 5)', A collection of the State Papers of John Thurloe, volume 4: Sept 1655 - May 1656 (1742), pp. 64-78.URL: http://www.british-history.ac.uk/report.aspx?compid=55409&strquery=pallamos Date accessed: 01 October 2009.

Val a dir que, actualment, al Regne Unit encara algú esmenta "Pallamos" per dir Palamós.Això són uns resultats de futbol de la pretemporada que va fer el Swansea a Catalunya: http://swansea.theoffside.com/page/2

August 1st, 2009
Spanish pre-season the feedback.

Sabadell 1-2 Swansea
Espanyol B 2-0 Swansea
Pallamos 0-2 Swansea
Gimnastic 0-0 Swansea (Gimnastic win 5-4 on pens)]

Per tant, ara ja sabia que pels anglesos "Pallamos" (amb dues eles) era igual al Palamós català, però pensava que si trobava un altra referència escrita d'unes illes o un territori anomenat "Pallamos" o "Palamós" al Delta de l'Orinoco, quedaria més tranquil. I, ves per on, vaig trobar dues noves referències escrites.Les dues referències eren holandeses:La primera era una edició del 1707 d'un llibre holandès escrit entre 1593 i 1599. Sembla un recull de diferents obres.

L'edició holandesa diu directament PALAMÓS, amb les set lletres com ho coneixem nosaltres, però en aquest cas sembla que es refereixi a un grup de persones més que a unes illes.

En Pere Baladron molt amablement ho va traduir. Diu :"Riu amunt hi viuen els Tivitivas, els dos senyors que els governen estan contínuament en guerra. Els de la dreta són Palamos i els de l'esquerra Horotomaka".La segona referència holandesa era una edició escrita per Jan Jacob Hartsinck i Jacobus Houbraken al 1770, on també hi diu clarament PALAMÓS. Aquí parla d'illes.

Beschryving van Guiana, of de Wilde Kust in Zuid-America... als Essequebo, Demerary, Berbice, Suriname, en derzelver rivieren... Waarby komt eene verhandeling over den Aart en de Gewoontes der Neger-Slaaven.Amsterdam, Gerrit Tielenburg, 1770. 2 volumes. Large 4to. With 2 title-pages printed in red and black with a woodcut device, 6 full-page and 8 double-page folding engraved plates, 1 engraving in the text, woodcut tailpieces, and cast fleurons. Contemporary half calf.

Diu: 138 DESCRIPCIÓLa desembocadura del riu té 100 milles d'ample: Primer s'arriba a la cruïlla anomenada '"tropde Krois (cruïlla vermella); les illes a la dreta s'anomenen Palamós i les de l'esquerra Horotomaka. Des d' aquest indret el riu Macuri s'endinsa a terra des d'Amana fins Capuri.Al cap de quatre dies trobaren el riu Amana i el navegaren fins a cinc graus al nord de la línia; com que la gent estava molt cansada...Una altra vegada PALAMÓS amb les set lletres.Així, doncs, ara ja tenia clar que al delta de l'Orinoco hi havia unes illes o un territori que s'havia dit PALAMÓS.

També vaig trobar un "Pallamos" dins d'un context digital nord americà: www.monkproject.org. Encara que no citen ni el llibre ni l'edició, la pàgina és de tota solvència, ja que hi participa la Universitat d'Indiana, la de North Carolina i la de Virgínia.
"MONK is a digital environment designed to help humanities scholars discover and analyze patterns in the texts they study".
Aquest text trobat a MONK s'assembla al primer text holandès, però ara anomenen als de " Pallamos" com la "nació dels Tiuitiuans de Pallamos". El text fa:The decription of Guiana, and of the great Riuer Orenoco:

At the entrance of this Riuer are two great Lords Tiuitiuans, which hold warre one with other continually: The one Nation are called the Tiuitiuans of Pallamos, and the other of Hororotomaka. He that entreth the Riuer of Amana from Curiapa.

Només em quedava un obstacle per passar. El dubte que tenia ara era si PALAMÓS era un topònim warao, que és la

llengua que es parla al Baix Orinoco. També vaig salvar aquesta prova (els topònims warao són del tipus wakarima, anaparima, hororotomaka…). A la Duke University Press vaig topar amb el treball d'uns antropòlegs americans que es preguntaven d'on venia el nom "PALLOMOS o PALLAMOS" que apareix en alguns mapes antics del delta de l'Orinoco i que veureu a continuació:

En Dieter Heinen i en García Castro toquen el tema de la següent manera.Diuen:En alguns mapes antics dels " southeastenrn Tivitives" apareix el nom de "Pallomos o Pallamos". Entenc que a en Dieter Heinen i a en García-Castro els crida l'atenció el fet que al bell mig d'una illa del Delta de l'Orinoco aparegui un nom identificatiu amb lletres grosses que no està escrit en llengua warao. Per trobar una explicació a aquest fet, en Dieter Heinen y en García-Castro busquen un nom castellà que s'ajusti al nom de "Pallomos o Pallamos", donant per suposat que els primers europeus que van arribar a l'àrea del Delta de l'Orinoco eren castellans.Hi ha una llegenda warao que sembla que pot ajustar-se al topònim "Pallomos o Pallamos" referit a "Paloma". És a dir, per ells "Pallamos" ha de ser "Paloma". " From the southest Haburrí flees with his mother and aunt to the land of Wauta in the soutwest, a land of horticulture and fishing. Wauta is a frog but also appears in the form of a bird or magic dove (in Spanish paloma) A mi em sembla que la relació que ells han trobat no encaixa de cap manera.Si coneguessin la hipòtesi de la descoberta catalana de Amèrica, s'adonarien que la relació "Pallomos o Pallamos" amb Palamós té més sentit. Aquí tenim les illes de l'Orinoco al mapa d'En Walter Raleigh:

Aquí tenim "Pallomos o Pallamos":

Sigui com sigui, ara ja ho tenia tot lligat: "Pallamos" pels anglesos és "Palamós". Els holandesos escriuen clarament "Palamós", i també sabia que "Pallamos" no era un topònim warao. Tornant al llibre d'En Walter Raleigh, encara hi ha una altra referència digital a la xarxa al nom "Pallamos". En una de les versions del seu llibre The Discovery of the Large, Rich, and Beautiful Empire of Guiana, hi ha la correcció següent a un error tipogràfic:

El anglesos insisteixen que Walter Raleigh escriu "Pallamos" i així ho diu en Robert Hermann a l'edició del 1848: The original text has invariable been adherid, except where a typographical error was evident Per què en Dieter Heinen i García-Castro volien identificar "Pallamos" amb "Paloma"?Molt fàcil. Al Delta de l'Orinoco hi ha una localitat que porta el nom de "Paloma" i encaixa molt bé amb el "Pallamos" anglès o el "Palamós" holandès.Aquí teniu el mapa. Si faig una línia des de l'illa de Trinitat, tenim:

(Als mapes que he pogut veure no queda clara la nomenclatura d'aquests indrets, ni la situació. De vegades es refereixen a la "boca de la sierpe", altres vegades al "estrecho de la sierpe"; de vegades li diuen "boca de dragón". Jo escric "boca de serpent" al lloc on a mi em sembla que té forma de boca de sepent. L'estret del serpent que jo assenyalo em sembla que actualment es diu "el estrecho de la serpiente") Aquí es pot veure la boca del serpent en verd, i la línia que uneix l'illa de la Trinitat amb l'àrea de "Pallamos" al mapa d'En Walter Raleigh

Aquí teniu el mapa d'En Joan Cabot (otro genovés como Colon), on apareix la "boca de drago" i la seva continuació.

Era important Palamós? Importantissim. Molts camins portaven a Palamós

PS. Quant vaig acabar la meva intervenció al novè simposi una persona que viu a Granollers i fa les vacances a Palamós em va dir que la gent de Palamós, quan pronuncia el nom de Palamós, fa una "ela geminada". Potser En Walter Raleigh havia escoltat aquesta "ela geminada".

Francesc Garrido Costa